

قدرت‌های بزرگ و مناقشه هسته‌ای ایران

(۱۳۸۲-۱۳۹۲)

دکتر احمد سلطانی نژاد
عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس
مهدی شاپوری

داش نگار

سرشناسه	: سلطانی نژاد، احمد، ۱۳۴۵-
عنوان و نام پدیدآور	: قدرت‌های بزرگ و مناقشه هسته‌ای ایران (۱۳۸۲-۱۳۹۲)/احمد سلطانی نژاد، مهدی شاپوری.
مشخصات نشر	: تهران: دانش‌نگار، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ ص: جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۸-۰۰۷-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: انرژی اتمی--ایران--تاریخ
موضوع	: انرژی اتمی--ایران--سیاست دولت
موضوع	: ابرقدرت‌ها--روابط خارجی
موضوع	: ایران--روابط خارجی
شناسه افزوده	: شاپوری، مهدی، ۱۳۶۶-
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ق ۸/س ۵۶۷۵/KZ
رده‌بندی دیویی	: ۳۲۷/۱۷۴۷۰۵
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۴۰۴/۷۹۰

فره‌بخته گرامی:

کپی کردن و یا تهیه فایل‌های pdf از تمام و یا قسمتی از کتاب تضییع آشکار حقوق مادی و معنوی ناشر و مولف است و انگیزه تألیف، ترجمه و نشر کتاب‌های جدید را در کشور از بین می‌برد. خواهشمندیم در زمان خرید کتاب، از اصل بودن آن مطمئن شوید.

www.daneshnegar.com

قدرت‌های بزرگ و مناقشه هسته‌ای ایران (۱۳۸۲-۱۳۹۲)

تألیف: دکتر احمد سلطانی نژاد- مهدی شاپوری

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۵

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰ تومان

چاپ و صحافی: فرنگارنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۸-۰۰۷-۲

9 786003 080072

تهران، انقلاب، خیابان منیری‌جاوید (اردیبهشت)، نبش وحید نظری، شماره ۱۴۲ - تلفکس: ۶۶۴۰۰۲۲۰ - ۶۶۴۰۰۱۴۴

این اثر مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه کند تحت پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

مقدمه	۵
آمریکا و برنامه هسته‌ای ایران: از همکاری تا تقابل	۷
ایران و آمریکا: چرخه منفی برسازی و استمرار مناقشه هسته‌ای	۳۳
آمریکا و برنامه هسته‌ای ایران: استراتژی برجیش هسته‌ای	۵۷
روسیه و سال مناقشه هسته‌ای ایران	۹۳
سیاست چین در منطقه هسته‌ای ایران و عوامل مؤثر بر آن	۱۱۹
اتحادیه اروپا و مناقشه هسته‌ای ایران	۱۴۵
نتیجه‌گیری	۱۶۹

مقدمه

هدف این پژوهش بررسی چگونگی و جرایبی نحوه برخورد قدرت‌های بزرگ با مسئله هسته‌ای ایران و همچنین نقش آنها در استمرار مناقشه پیرامون این مسئله است. این تألیف با توجه به جامع‌نگری پیرامون موضوع مورد بحث، کمبود منابع معتبر و علمی (به زبان فارسی) در ادبیات مربوط به مناقشه هسته‌ای ایران و جرایبی استمرار آن، جایگاه مطلوبی را در میان طیف‌های مختلفی از علاقمندان پیگیر مسئله هسته‌ای ایران پیدا خواهد کرد. در ضمن، این پژوهش به لحاظ زمانی و محتوایی، مربوط به دوران قبل از روی کار آمدن دولت یازدهم می‌باشد و در واقع در بر گیرنده رویدادها و اتفاقات بعد از استقرار دولت دکتر روحانی در ایران نیست. با وجود این، می‌تواند درک و فهم مناسبی از رفتار قدرت‌های بزرگ با ایران در شرایط کنونی نیز ارائه دهد. تحولات پس از روی کار آمدن دولت آقای دکتر روحانی در مجموعه دیگری هم اکنون در دست تهیه و تدوین است و امیدواریم بزودی مورد استفاده علاقمندان قرار گیرد.

این پژوهش در شش فصل تنظیم شده است. به دلیل نقش برتری که آمریکا در طول یک دهه گذشته در مناقشه هسته‌ای ایران داشت، فصل اول، دوم و سوم این کتاب به مطالعه نحوه برخورد واشینگتن با برنامه هسته‌ای ایران از ابتدا تا کنون ریشه‌های استمرار مناقشه هسته‌ای ایران در روابط ایران و آمریکا و هدف نهایی واشینگتن در مورد این مسئله اختصاص یافته است. فصل اول به تبیین نگاه متفاوت آمریکا به برنامه هسته‌ای ایران در دو دهه قبل و بعد از انقلاب می‌پردازد و جرایبی این مسئله را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. فصل دوم به نقش آمریکا در استمرار مناقشه هسته‌ای ایران در چارچوب «چرخه منفی برسازی» که از اوایل انقلاب تا کنون در روابط واشینگتن تهران وجود داشته و دارد می‌پردازد. چرخه‌ای که زمینه‌مند و تاریخی است ریشه آن نیز به کودتای ۲۸ مرداد و نقش آمریکا در این کودتا برمی‌گردد. در چارچوب چنین نگرشی، در فصل سوم استدلال می‌شود که هدف نهایی واشینگتن در برخورد با مناقشه هسته‌ای ایران «برچینش هسته‌ای» است، اما چون جمهوری اسلامی ایران مقاومت می‌کند و حاضر نخواهد شد برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز خود را برچیند، برچینش هسته‌ای اتفاق نخواهد افتاد. در چنین شرایطی، دو راه پیش‌رو قرار دارد: یکی جنگ و دیگری دیپلماسی. چون هزینه‌های اقدام نظامی و جنگ بسیار بالاست، این گزینه تقریباً منتفی است. گزینه دوم یعنی دیپلماسی نیز برای موفقیت، نیاز به کوتاه

آمدن دوطرفه از مواضع انعطاف‌ناپذیر دارد.

فصل چهارم به نقش روسیه به عنوان یک قدرت تأثیرگذار در مسائل مربوط به سیاست بین‌الملل و بازیگری مهم در مناقشه هسته‌ای ایران می‌پردازد. استدلال اصلی این فصل بر آن است که روسیه، مسئله هسته‌ای ایران را با برخی از مهمترین مسائل امنیتی پیرامونی خود پیوند زده است، به گونه‌ای که مناقشه هسته‌ای ایران در نگاه روس‌ها جدا از این مسائل قابل بررسی و تحلیل نیست. در فصل پنجم به نقش و نگاه چین نسبت به مناقشه هسته‌ای ایران پرداخته شده و دو عنصر جهت‌دهنده به سیاست پکن درباره این مسئله یعنی نوع روابط چین و آمریکا و مسئله امنیت انرژی پکن و نقش نه‌به‌نطقه خاورمیانه و ایران در این راستا ایفا می‌کنند مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند. یافته‌های این فصل حاکی از آن است که سیاست اصلی چین در برخورد با مسئله هسته‌ای ایران، ایجاد توازن میان خواسته‌های واشنگتن و انتظارات تهران است. نقش اتحادیه اروپا به عنوان یک قدرت تأثیرگذار در مسائل جهانی - در مناقشه هسته‌ای ایران نیز در فصل ششم بررسی شده است. استدلال این فصل بر آن است که در این مناقشه اتحادیه اروپا نه توانایی اتخاذ یک جهت‌گیری مستقلانه را دارد و نه منافع استراتژیک، چنین چیزی را می‌کند. به همین جهت، به عقیده ما هر گونه تصمیمی از ناحیه این اتحادیه - از این مورد، باید از کانال اجماعی بروکسل - واشنگتن بگذرد. همچنین در این پژوهش، چشم‌انداز سیاست هر کدام از این بازیگران در رابطه با مناقشه هسته‌ای ایران مورد بررسی قرار گرفته است.

این تألیف حاصل کار پژوهشی است که در دانشگاه تربیت مدرس انجام گرفته است. از تمامی افرادی که با تلاش ارزشمند خود امکان انتشار این مجموعه را فراهم کردند صمیمانه سپاسگزاری می‌کنیم. به ویژه، از مدیریت محترم نشر دانش‌نگار جناب آقای دکتر محمدرضا حاتمی و دست‌اندرکاران محترم این موسسه از جمله سرکار خانم سعیده جاویدان نهایت تشکر و تقدیر را داریم. امیدواریم این کتاب مورد استفاده علاقمندان قرار گیرد. از تمامی کارشناسان و صاحب‌نظران درخواست می‌کنیم که با توجه به اهمیت موضوع و در راستای تبیین نقش قدرت‌های بزرگ در مناقشه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران ما را از پیشنهادات سازنده خود محروم نسازند.

و من الله التوفیق

تهران: دانشگاه تربیت مدرس

احمد سلطانی نژاد و مهدی شاپوری